

Bütün insanlar bu dünyada öz yarını, ömür yoldaşını tapmaq istəyir, axtarır, arayır. Ruh əkizini tapıb xoşbəxt olan da var, zamanın sınağından keçə bilməyib sevgisindən əl çəkən də. İllərlə öz sevgiləri uğrunda mübarizə aparıb sonra qovuşmağı hər insan bacarmır. Hər insan onlar kimi əzmlidir, hər insan onlar qədər dəyanətli də olmur. Amma onlar bacardılar, tarixə "Heydər və Zərifə" adlı bir sevgi hekayəsi də bəxş etdilər.

"Biz təkrar qarşılaşmalı idik"

O, böyük qardaşı Həsən Əliyevin çağırışı ilə onun dincəldiyi kurtortada gedir, Kislovodsk. Qardaşı orada onu ziyalı, mehriban bir ailə və onların gənc qızı ilə tanış edir. İlk görüşdə bu zərif qıza vurulan kiçik qardaşın - gənc Heydərini üreyini təlatümə gətirən o qız Zərifə xanım idi. Heydər Əliyev sonralar o görüş haqqında danışanda həmişə belə bir cümlə işlədi: "O,

Əziz Əliyev Dövlət Təhlükəsizlik Nazirliyinin nəzarətinə götürüldü, haqqında müxtəlif tədbirlər görülməsi planlaşdırılır. Görülən tədbirlər çərçivəsində Əziz Əliyevin ev telefonu da dinlənirdi. Heydər Əliyev vaxtaşırı Zərifə xanımla telefonla da danışır. Bu zənglər zamanı onlar görüşmək üçün vədələşir, yer və vaxt təyin edirdilər. Gənc təhlükəsizlik işçisinin nəzarətdə olan bir şəxsin ailəsi ilə münasibətdə olması təbii ki, nəzərdən qaçmır. Heydər Əliyev bunu anlayırdı, lakin əhəmiyyət vermirdi. Bir gün nazir Stepan

Yemelyanov Heydər Əliyevi kabinetinə dəvət edir, bir qədər işdən söhbət edirlər. Daha sonra Zərifə xanımla olan münasibətini soruşur və atasının vəzifədən uzaqlaşdırılmasından söhbət açır. Bildirir ki, Mirzəfər Bağirovun Əziz Əliyev haqqında fikri ürəkaçan deyil. Heydər Əliyevə təklif edir ki, Zərifə xanımla əlaqəsini kəssin, əks halda karyerasına ciddi maneə ola bilər, hətta orqandan xaric edilməsi də mümkündür. Heydər Əliyev həmin vaxt Bakıya tam yerləşməmişdi, evi yox idi, kirayədə qalırdı, ailəsindən uzaqda idi. Olanlar barədə o ailəsinə heç nə demir və işinə davam edir.

Ardı Səh. 7

Əsl məhəbbət haqqında hekayə

ilk görüşdən mənim üreyimə girdi".

Bu görüşdən qısa müddət sonra Heydər Əliyev Leninqrada oxumağa gedir. Bir müddət Zərifə xanımla əlaqəsi olmur, haqqında heç nə bilmir, harada, nə işlə məşğul olduğundan xəbərsiz olur. Amma sonralar dözmür, qardaşına yazdığı məktublarda ehməlcə Zərifə xanımla xəbər alır, Həsən Əliyev kiçik qardaşının hissələrini anlayır və Zərifə xanımla haqqında öz məktublarında qardaşına yazır.

1950-ci ildə Heydər Əliyev Dövlət Təhlükəsizlik Nazirliyinin Ali Məktəbini bitirdikdən sonra Bakıya qayıdır, işləyir. Bu əfəələr həm böyük qardaşı, həm anası onun ailə qurmasını arzulayırdı. O özünü ailə qurmaq istəyirdi, çünki artıq 27 yaşında idi və ailə qurmaq üçün əsil vaxt idi. Ona tez-tez qızlar göstərdilər, birini seçib-sevməsini, evlənməsini məsləhət görürdülər. Lakin gənc Heydər ona göstərilən heç bir qızla evlənmək istəmir. Sonralar müsahibələrində deyirdi: "Onların hamısı çox gözəl,

mədəni, yaxşı ailələrin qızları idi. Amma mənim içimdə bir hissə vardı ki, tezliklə Zərifə xanımla təkrar görüşəcəyəm".

Zərifə xanımla böyük qardaşı Tamerlan Əliyev ilə dostluq edən Heydər Əliyev bir gün onlara qonaq gedir. Zərifə xanımla təkrar görüşdükdən sonra hissələrindən əmin olan gənc həyatını qurmaq istədiyini xanımla, məhz o olduğunu anlayır. Göygözlü, ucaboylu, hərbi mundirli, yaraşığı gənc zabit Zərifənin diqqətini özünə çəkməyi bacarırdı. Hissələrinin qarşılıqsız olmadığını başa düşdükdən sonra fikrini qətiləşdirir. O vaxtdək Zərifə xanımla atası Əziz Əliyev Moskvada işləyirdi. O zamankı Azərbaycan rəhbərliyi Əziz Əliyevi yənidən Azərbaycana dəvət edir və o, Azərbaycan Nazirlər Sovetinin sədrinin müavini işləyirdi. Lakin sonralar o iş yerində sıxışdırılır. O vaxt bu sıxışdırılmaya Əziz Əliyevin Mirzəfər Bağirovun postuna gətiriləcəyi ilə bağlı yayılan xəbərlər təkan verirdi. Beləcə Əziz Əliyev işdən uzaqlaşdırılır.

"Ya işin, ya da sevdiyin qızı!"

Heydər Əliyev xatırlayırdı: "Bir dəfə biz Zərifə xanımla görüşdük, o mənə dedi ki, biz artıq görüşə bilmərik. Səbəbini soruşdum. Dedi ki, atasını işdən çıxarıblar, mənim işlədiyim orqanla əlaqədar olaraq görüşməyimizi düzgün hesab etmir. O dedi ki, bizim münasibətimiz alınmaz. Etiraz etdim. Dedim bizim münasibətimiz kimin harada işləməsindən asılı deyil, nə onun atasının işdən çıxarılması, nə də mənim harada işləməyim bizə əngəl ola bilməz. Çünki bizim aramızda olan münasibət çox saf və səmimi hissələrdən ibarət idi. Biz həqiqətən bir-birimizi çox böyük məhəbbətlə sevdik. Ona dedim ki, narahat olmasın. Dedi ki, o özü üçün narahat deyil, mənim üçün narahatdır, münasibətimizin mənim işimə pis təsir edəcəyindən çəkinir".

Həmin vaxtlar Heydər Əliyevin Dövlət Təhlükəsizlik Nazirliyində işlədiyini zamanlar idi və bilirdi ki,

tımın ikinci tərəfi, bəlkə də daha vacib tərəfi mənim gələcək ailəmdir, hissəmdir, sevgimdir. Mən o qızı sevərəm, o da məni sevir. Mən ondan necə ayrılı bilərəm? Nə deyib ayrılıım? Bu, mənim üçün çox ağırdır, ona səbəb demədən ayrılı bilmərəm. Ya gərək onu sevmədiyimi deyim, ya nöqsanlarının olduğunu deyim. Axı bunların heç biri deyil. Mən ona necə deyim ki, təhlükəsizlik orqanlarında işləyə bilmək üçün səndən ayrılmalıyam. Yemelyanov ağıllı adam idi, təsdiqlədi dediklərimi. Dedim bəs mən nə edim? Dedi ki, özün bilərsən. Ancaq bil ki, işini riskə atırsan, gələcəkdə təhlükəsizlik orqanlarında işləməyin böyük sual altında olacaq, ehtimal ki, işini itirəcəksən”.

50-ci illərdə “İngilis bağı” deyilən ərazidə gecələr əl-ayaq çəkildikdən sonra görüşən gənclər münasibətlərinə davam edirlər. Bu ərazi Mircəfər Bağırovun evinin yaxınlığı idi. Həmin illər Əziz Əliyev haqqında təhlükəsizlik orqanlarında görülən tədbirlərdən xəbəri olan gənc zabıt sonralar müsahibələrində deyirdi: “Mən bildirdim ki, Əziz Əliyev təmiz adamdır, onun heç bir günahı yox idi. O, ləkəsiz adam idi. Ancaq təssüf ki, həmin dövrlərdə o qədər günahsız insanlar təhlükəsizlik orqanları tərəfindən cəzalandırılmışdı. Anlayırdım ki, günahsız olması onu xilas etməyə bilər.”

Onların sevgisi heç nəyə, heç kimə əyilmədi

1953-cü ildə Stalinin vəfatından sonra Mircəfər Bağırovun vəzifədən getməsi, nazir Yemelyanovun məhkum olması gənclərin gələcək həyatına da təsir edir. Onlar daha rahatlıqla, Heydər Əliyevin öz deyimi ilə desək, leqal yollarla görüşürlər. Vəziyyət getdikcə düzəlir, bir qədər sonra Əziz Əliyev layiq olduğu vəzifəyə qaytarılır.

Nəhayət, 1954-cü ilin noyabrında onlar evlənilər. Bu, yığcam, rəsmi tələblərə uyğun musiqisiz bir məclis idi. Gənclər nikah mərasimindən sonra evdə kiçik bir məclislə evliliklərini qeyd edirlər. Məclisdə Əziz Əliyev, Həsən Əliyev, akademik Murtuza Nağıyev, Zərifə Xanımla Heydər Əliyevin anaları və yaxın qohumları iştirak edirdilər.

Onların sevgisi zamanın sınağından üzəg çıxdı. Qarşılıqlı məhəbbət üzərində, təmənna güdülmədən qurulan ailə xoşbəxt idi. Gənc zabıt Heydər Əliyevin təhlükəsizlik orqanlarındakı işi mürekkəb idi və çoxlu vaxt tələb edirdi. O, gərgin rejimlə çalışırdı. Zərifə xanım isə artıq həkim kimi fəaliyyət göstərirdi, lakin ailənin bütün qayğılarını da öz üzərinə götürərək ömür-gün yoldaşının ağır işini bacardığı qədər yüngülləşdirməyə çalışırdı.

Ardı Səh. 8

Əvvəli Səh. 6

Onu işdən çıxarılaçağı ilə hədələyirlər

Məhəbbətindən imtina etməyən Heydər Əliyev həm işinə, həm də sevgisinə zərər vermə-

mək üçün yollar axtarır. Axı o həm işini, həm də Zərifə xanımı itirmək istəmirdi. Onlar Bakının ətrafında gözəndən uzaq, qaranlıq, tənha yerlərdə görüşməyə davam edirlər. Bu görüşlərdən biri haqqında Heydər Əliyev belə danışırdı: “Bir görüşümüzü təyin etdiyimiz yerdə trolleybus dayanacağı vardı, qaranlıq, tənha yer idi. Mən kişi idim

dəyə qorxusuz-ürkəsüz hər yere gedirdim, üstəlik, silahım da vardı, zabıt idim. Amma Zərifə xanım gənc və çox gözəl bir qız idi, diqqət çəkə bilirdi. Mən onu trolleybus dayanacağına qarşılayırdım, keçirdik qaranlıq, tənha bir yerdə gəzirdik, söhbət edirdik”.

Yemelyanov Heydər Əliyevi kabinetinə bir də dəvət edir və

ona etdiyi xəbərdarlığı xatırladır, görüşdükleri barədə məlumatlı olduğunu bildirir. Həmin vaxt 29 yaşında olan Heydər Əliyev 50 yaşını ötmüş ahıl nazirə belə deyir: “Mən işimlə şəxsi həyatımı qarışdırmıram.

İşimi sevərəm, məni işçi kimi qiymətləndirirsiniz, işimdə bir qüsür yoxdur. Lakin mənim həya-

çildi və Moskvada SSRİ hökuməti sədrinin birinci müavini təyin olundu. Zərifə xanım ömür-gün yoldaşını tək buraxmadı və uşaqlarla birgə Moskvaya köçdü.

Ölümündən sonra da sevmək...

Ailəsindən danışanda həmişə Zərifə xanım tərəfindən belə güclü sevilməyə xoşbəxt ola bilməyəcəklərini deyən Heydər Əliyev möhkəm və güclü ailə üçün ona bütün ömrü boyu minnətdar olduğunu deyirdi. Böyük bir sınaqdan keçən bu sevgi onların mübarizliyinin nəticəsində uzunömürlü ailəyə çevrildi, 30 il bir yerdə xoşbəxt ailə həyatları oldu.

Hər dəfə həyat yoldaşının qəbrini ziyarət edəndə, onun haqqında danışanda kövrələn

şadiq, iki gözəl övladımız oldu, amma onun həyatdan erkən gedişi məni dərinləndirirdi. Uzun illər keçib, lakin mən onu hələ də sevirəm, ilk gündü kimi."

Prezident İlham Əliyev də anası haqqında hər zaman böyük ehtiram və məhəbbətlə danışır. O, Zərifə xanımın xüsusiyyətlərinə, mehribanlığına, təvəzökarlığına heyran olduğunu deyir: "Anam atamın yalnız ömür-gün yoldaşı deyildi, eyni zamanda bütün işlərdə ona dayaq olurdu, onu dəstəkləyirdi. Ailəmizdə olan ab-hava, mühit, valideynlər arasında olan münasibətlər əl-

bəttə ki, bizi də tərbiyə edirdi. Yəni, ailədə tərbiyəni valideynlərin münasibətlərini görərək alırdıq".

Onların timsalında insanları əsl məhəbbətin nə olduğunu anladı, sevgisi uğrunda mübarizə aparmağı, sevgisi üçün işini itirməyi gözməli... Heydər Əliyev və Zərifə Əliyeva öz sarsılmaz sevgiləri, bölünməz ailələri ilə bəşəriyyətə əsl məhəbbət haqqında tarixi hekayə bəxş etdilər.

Lalə Mehralı

Əvvəli Səh. 7

Sonralar Heydər Əliyev həmin illərdə Zərifə xanımın dəstə-

yinin onun işi üçün nə qədər əhəmiyyətli olmasından danışdı. 1982-ci ildə Ulu öndər Heydər Əliyev Siyasi Büronun üzvü se-

Ümummilli Lider deyirdi: "Ən böyük təəssüfüm onun həyatdan tez getməsi oldu. 30 il bir yerdə ya-